

List izhaja vsak petek

n velja za navadne naročnike s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat.-pol. društva je naročnica določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Šohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-i** v nunskih ulicah h številki 36. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Nova volilna osnova.

Po težkem porodu je vendar enkrat položilo ministerstvo svojega „enfante terrible“ na mizo državnega zbora; česar so nekateri željno pričakovali, drugi se močno bali. Zgodilo se je, želje so se uresničile i strah. Nova volilna osnova, ki hoče z ednim udarcem stoletja staro zgodovinsko pravo kraljestev uničiti, ki noče ozira jemati na naravne, narodne pravice ki prezira težnje nekaterih stanov, ki so podlaga i temelj vsaki državi, ta osodepolna osnova, pravimo, je gotova i dana že kot vladen predlog državnemu zboru v parlamentarno obravnavanje.

Razgledno naj podamo tu čitateljem razdelitev državnih poslancev po novi volilni osnovi. Ohranile so se dose danje kurije: a) velikega posestva, b) mest i kupčijskih zbornic, c) kmečkih občin.

Poslancev bodo dobile posamezne dežele po predloženem načrtu, kakor kaže sledeči razgled:

	iz velikega posestva	iz mest i kupč. zbornic	iz kmečkih občin	skupaj
Česko	23 (15)	38 (20)	30 (19)	91 (54)
Dalmacija	1 (1)	2 (1)	6 (6)	9 (5)
Galicija	20 (13)	16 (7)	27 (18)	63 (38)
Spodnje Avstrijsko	8 (13)	19 (8)	9 (5)	36 (26)
Gornje „	3 (2)	7 (4)	7 (4)	17 (10)
Solnograško	1 (2)	2 (1)	2 (2)	5 (5)
Štajarsko	4 (3)	10 (5)	9 (5)	23 (13)
Koroško	1 (1)	4 (2)	4 (2)	9 (5)
Kranjsko	2 (1)	3 (2)	5 (3)	10 (6)
Bukovina	3 (2)	3 (1)	3 (2)	9 (5)
Moravsko	9 (6)	16 (9)	11 (7)	36 (22)
Šlezko	3 (2)	4 (2)	3 (2)	10 (6)
Tiroljsko	5 (3)	5 (2)	8 (5)	18 (10)
Vorarlberško	— (—)	1 (1)	2 (1)	3 (3)
Istrija	1 (1)	1 (—)	2 (1)	4 (2)
Goriško i Gradišče	1 (1)	1 (—)	2 (1)	4 (2)
Trst	— (—)	4 (2)	— (—)	4 (2)
	85 (58)	136 (87)	130 (78)	351 (203)

Številke med oklepaji nam zaznamujejo poslance, kakor so spadali po dosedanji volilni postavi na posamezne dežele.

Posebnih opazek nočemo več podajati k predloženemu načrtu, saj številke same dosti jasno govoré. Ako se načrt sprejme, — o čemur ni dvombe, ako se v zadnjem trenutku reči ne zasuknejo na drugo stran —, so si ustvarili nemški ustavoverci nadvladanje nad drugimi narodi i svojimi politično drugače mislečimi sobratji. Kričeča krivica se bode godila posebno razkosanim nam Slovencem. Da molčimo o Slovencih po drugih kronovinah, omenimo same, da boste dve tretjini prebivalcev goriške grofije imeli v naj boljšem slučaju 1 poslanca izmed 4; ostale tri dobode laška tretjina.

Svesti vsaj bodimo si Slovenci, da siao porabili vsa postavno dovoljena nam sredstva, da bi odvrnili preveliko nesrečo, ki preti Avstriji sploh i nam Slovencem posebej; nadejamo se vendar še, da se v merodajnih krogih ne bode preslišal še ob 11. uri preponižni glas ogromne večine zvestih avstrijskih podložnikov, — če ne, bomo nekaj, ko bode sicer že prekasno, z mirnim srcem zavalili krivdo na

one, ki tirajo ubogo Avstrijo skoraj neizogibljivemu poginu nasproti.

Dopisi.

V Dornbergu, dne 5. febr. Ako je bilo kedaj, je gotovo dandanes jako potrebno, da se med nami uresničujejo Gospodove besede: „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela, in časte vašega Očeta, kateri je v nebesih.“ (Mat. V. 16.) Zakaj verska vnemarnost in zagriznena sovražljivost zoper sveto katoliško cerkev in sploh zoper vse razodenje božje se dan današnji tako silno narašča, da le vzajemno vzbujevanje z lepimi zgledi in neutrudljiva zedinjena molitev zamore katoličane pred pogubljivo povodno pohujšanja i neverne spačenosti zavarovati; in nam gotovo zmago svete cerkve vkljub vsemu pomanjkanju posvetne pomoči pospešiti in končno pribojevati. Tak spodbudljiv zgled združene molitve so pretekli teden sopet dali svetu naši vrli Dornberžanje.

Že o slovesnem shodu na sv. Goro, 2 sept. l. l., so Dornberžanje sijajno pokazali svojo verno vdanost do sv. cerkve in svoje sočutje do zatiranega sivega starčka na sedežu sv. Petra s tem, da je šlo razen onih, ki so bili drugod sv. spoved opravili, nad 300 le obhajancev, ki so bili doma spovedani, s procesijo na sv. Goro in tamkaj k sv. obhajilu. Nekateri liberalci so jih sicer zasmehovali in jim predočevali strašno škodo, koju bodo trpeli s toliko potratu dragega časa, in vsled „groznih“ (?) sè shodom združenih stroškov, da molčim o tem, kako so jim računili, koliko njih si bode zdravje pokvarili in pred časom moralo umreti. A še celo žuganje, da nas bodo nasprotniki kamenjali — koje se je bilo tudi po Dornbergu silno razglasilo — ni toliko izdalo, da bi se ne bili ljudje za shod na sv. Goro tako vneli, da so bili s posebno žalostjo in otožnostjo napolnjeni oni, ki so morali kot varuhi in zarad živine doma ostati, in kojim ni bilo dano shoda se udeležiti. Ti so nam pravili, ko smo sè sv. Gore domu prišli, kako je bilo po Dornbergu ta dan vse tiho in prazno in pusto in tužno, kakor da bi bilo vse pomrlo.

Takova je bila gorečnost tedaj pri nas, a ona se ni še ohladila. Še o pravem času so zvedeli, da so sv. Oče za devetdnevnicu k prazniku Očiščevanja M. D. (Svečnice) popolnoma odpustke podeliti blagovolili vsem tistim, kateri bodo devetdnevnicu za sv. cerkev in za sv. Očeta k časti Matere Božje opravljali, za omenjeni praznik se spovedali, obhajali in za potrebe sv. cerkve molili: in glejte jih zopet naše dobre Dornberžane, ki vsak dan že ob šesti uri zjutraj že obilno kakor ob nedeljah k sv. maši zahajajo in Marijine pesmi prepevaje svoje pobožne zdihljeje pred sedež milosti pošiljajo, naj bi se Bog na priprošnjo M. D. svoje sv. cerkve in svojega preganjanega namestnika na zemlji usmilil in nam zmago podelil. Po sv. maši smo opravljali devetdnevnične navlašč za ta praznik sestavljene molitve. *) Vspeh te naše devetdnevnic se razvidi

*) Posnete so iz italijanske, od sv. zbora za odpustke (a sacra congreg. Indulg.) potrjene knjige: „Zbirka molitev.“ Za te devetdnevnične molitve so že papež Pij VII. z razpisom 4. avg. in 24. nov. 1808 in 11. jan. 1809. podelili 300 dni odpustka za vsak dan in tistim, ki jih nepretrgoma skozi 9 dni opravljajo, popolnoma odpustek, ako na dan praznika ali njegovo osmino spovedani in obhajani po namenu rimsk. papeža za vse p sv. cerkve molijo.

že iz tega, da, razen teh, ki so med devetdnevnico vsak dan več ali manj sv. sakramente prejemali, bilo je na predpraznik in na praznik 216 obhajancev. To je bilo lepo in spodbudljivo; zdelo se je, kakor da bi se bili zopet povrnili prvi časi krščanstva, ko je še vsa cerkev, to je, ko so vsi pri sv. maši nazočili vsak dan k sv. obhajilu hodili. *Slava toraj Vam vsem vernim Dornberžanom!* Podajmo se dragi Slovenci vsi v zavetje presvete Matere, kateri je dano vse krive vere zatreti po vsem svetu, in prosimo jo — ne kakor oni maloverni, če ne že brezverni Tomaž in „Sočin“ dopisun o sv. Roku — zasmehljivo, ampak resnobno in pobožno, naj bi ona nam Slovincem pred vsim stanovitnost in edinost v sv. kat. veri in po njej edinost sploh, torej tudi narodno izprosila. Fiat! — Vse za vero in domovino!

Iz tominskega okraja, 12 febr. Odkar so rodoljubi začeli buditi slovenski narod iz skoraj mrtvaškega spanja in odkar se je začel narod zavedati svojih pravic, povdarja in ponavlja se vedno po časopisih, po taborjih in drugih shodih potreba vpeljanja čisto narodnih, ne le ljudskih, temveč tudi srednjih in višjih šol, kakor tudi, da bi se po Slovenskem izključljivo le slovensko uradovalo. Posebno zaradi slovenskega uradovanja se je že toliko pisalo, govorilo, prosilo in zahtevalo; da se more vsak le čuditi, da je zagrizenost naših nasprotnikov, domačih in tujih, še vedno zamogla vzročiti, ka se nam najsvetejše pravice kratijo, ko smo z malimi izjemki še vedno tam, kjer smo bili začetkom narodne borbe. Le malo e. kr. uradov po Slovenskem je, ki bi iz prostega nagiba po domače uradovali; nekteri, in takih je prav veliko, vkljub zagotovljenih nam pravic, ne glede na to, da so s prisego obljubili postave, torej tudi §. 19. osnovnih postav, izvrševati — še vedno celo slovenske vloge v nam tujem jeziku rešujejo. Sliši se v tem zmislu na tisuče pritožeb iz vseh krajev Slovenije; nekteri dolžijo vlado, drugi uradnike, zopet drugi odvetnike in notarje, ki nečejo pisati slovenskih vlog in le posamezni glasovi dolžijo tudi zanikrnost in nemarnost občinstva. In vendar je občinstvo v prvi vrsti krivo takih v nebo vpijočih krivic, ker ne zahteva pri vsakej priliki možato in odločno, česar mu po postavi nikdo odreči ne more in ne sme, ker si ne poišče odločnih odvetnikov in notarjev, ker jim prepuusti in to za silo visoko plačilo, da v svojej privajeni nemščini ali laščini vloge napravljajo. Ali se je torej čuditi, da imamo v celej naši grofiji edinega (? Ur.) odvetnika dr. Lavriča, ki bi domače vloge pisal, ko bi klientov imel? Sramota mora res vsakega poštenega narodnjaka obhajati, ko čuje, da edini narodni odvetnik, samo ker mu je geslo: „vse za narod v narodnem jeziku“ — dela nima *), med tem ko drugi dela omagovati ne morejo. Občinstvo je na dalje krivo in si samo zadolžuje krivice, ki se mu gode, ker v razne zastope voli nenarodnjake, odpadnike, izdajice; in to se godi tudi žalibog na več krajih celo pri volitvi v občinski zastop. Kako da takšni spoštujejo in varujejo narodne pravice, evo ti dragi bralec, zgled. Ni še drevje v drugo ozelenelo, odkar so bili vsi župani in podžupani nekega sodnijskega okrožja zbrani v poseben posvet. Predsedoval je komisar okrajnega glavarstva v Gorici.

Akoravno ni bil rodod Slovenec, je vendar županom in podžupanom čisto slovenskih občin prvo točko posvetovanja po slovensko naznanil. Od nazočih sta znala samo dva nemški in vendar eden teh prosi komisarja, da naj bi se stvar nemški razpravljala, da bode bolj umevna. Ali so drugi vedeli za to (razumeli gotovo niso prošnje), ne vem, to pa vem, da se pri celo važni razpravi ni več govorilo slovenski, dokler se ni zapisnik dal podpisovati in so nekteri v božjem strahu vpraševali: Kje se imam podkrižati? Dragi narod, pojdi in le počivaj še na dalje mirno, spanje tvoje naj ti bo sladko dokler

imaš take boritelje tvojih svetih pravic; saj se ti ni treba bati propada in pogina!

Lep dokaz očetovske skrbi občinskega zastopa je tudi ta. Znano je, da okrajno glavarstvo v Tominu, kot skorej edina častna izjema, spoštuje enakopravnost, in da pri tem uradu ni prazen izrek: Enaka bremena, enake pravice. Ne le da ta urad slovenske vloge vselej slovensko rešuje, tudi pozivi, okrožnice in sploh vsi dopisi tega urada se razpošiljajo slovenski. Te doi pa mi donese precej oddaljen župan, pošten narodnjak in natančen v svojih opravilih, ki pa nikdar ni imel prilike, se nemščine naučiti, dopis, da mu ga preberem, ker je nemški pisan. Zavrnil bi ga bil, pravi, precej, ali došel mi je pod slovenskim naslovom i nisem vedel, da je nemšk. Vzamem ga i berem: „Slavnemu županstvu v. . . izroči se pričujoča vloga da v 8 dneh stvar okrajnemu glavarstvu v Tominu pojasni.“ Odprem in najdem vlogo sosednega župana (nam v sramoto je rodod Slovenec) okrajnemu glavarstvu v Tominu nemški pisano. — Dokler imamo takih županov, takih zastopnikov, ki še zdajnemu glavarstvu v Tominu nemški dopisujejo ni se nam nobene nezgode bati. Živeli takšni možje! Srečen narod, da jih imaš!?

V Gorici, 19. febr. — Dne 15. 17. 18. in 19. t. m. so bili polletni izpiti ali preskušnje na tukajšnji slovenski deželni kmetijski šoli. — Reči se zamore, da so vsi dijaki v vseh predmetih izvrstno odgovarjali in, čeravno so jih gospodje profesorji z vodjem, slavnoznanim g. Povše-tom, natančno in oistro o znanstvu in dokazih pri preskušnji sukali, niso jim učenci pri odgovorih nič dolžni ostajali. — Marsikteri med nami je rekel, da, če bi le stotina naših goriških kmetovalcev in posestnikov znala to, kar so se ti mladi junaci naučili, in praktično izpeljevati znali, zamogla bi se naša goriška domovina v malo letih, vsled podnebja in ugodnih razmer, gledé na poljedelstvo, vinorejo itd., vrt v Avstriji imenovati. —

Pa, žalibože! namesti da bi to čez vse koristno učilnico nar manj vsako leto 200 dijakov obiskovalo, obiskuje jo komaj 9, devet učencev slovenskih! — Velel. dež. zbor je učinil po tej tako koristni napravi naši deželi eno naj večjih dobrot, ki si jih vsak domoljub le želei more, in podeljuje k spodbujanju celó nekoliko štipendijev dijakom; pri vsem tem pa dokazuje število dijakov, da se naše ljudstvo za — po veri — naj koristnejši napredek malo briga! — Na noge torej gg. župani, občinski starešine in posebno Vi, veliki posestniki! — Podpirajte to deželno kmetijsko učilišče; pošiljajte, če bi tudi treba bilo, na občinske stroške vsaj po enega učenca, po zmožnosti soseske, za vsako občino na Goriškem, v deželno kmetijsko šolo, da se bodo potrebnih vednosti naučili, da bote potem zamogli po njih zgledu in uku Vaše polje, vinograde umno obdelovati itd. Potem Vam bode z manjšim trudom in z manjšimi stroški mnogo mnogo več dobička doprinesli, kot do zdaj, in po takem Vas in našo deželo obogatili in osrečili! —

Gorica, 19. febr. 1873.

Nekteri poslušalci pri preskušnji.

Z Goriškega, 19. febr. (Odprto pismo č. g. M. Vales-u). Dragi Marko! Dokler si se držal mojih nasvetov, peli so Ti slavo in imenovali Te „prvega duhovna.“ Zarad te časti si se prevzel in mislil, da moreš brez prijateljeve roko srečno voditi svojo barko po burnem morji političnega življenja. Poljubljeji v „Soči“ so Te lahko prepričali, da si se motil.

Pozabil si bil svojih dolžnostij, zato ima „Soča“ prav, ko Te ljubeznjivo opominja, da „imaš ljubezen učiti.“ Ob enem Ti dejansko kaže, kako ljubezen hoče ona imeti. V 7. njeni šte. govori „eden Tvojih prijateljev duhovnov“ (!) takole: „Mene je zelo peklo tako obrekovanje, vendar nikdar Te nijsem opomnil, kot zdaj, da „S.“ ve, da znaš neresnico govoriti.“ Ko tedaj vidiš prijatelja grešiti, ne opominjaj ga, in ohraniš mir in prijateljstvo. Ako ne jenja grešiti, razvpij ga pred

*) Če samo za to, potem moramo reči našemu narodu res: sram te bodi! Ur.

vsem svetom, ne zato, da bi se poboljšal, ampak zato, „da bodo ljudje vedeli, da zna grešiti,“ in tako postaneš učitelj „ljubezni“ v „Sočinem“ duhu. Ta je njena morala! Danes bodi zadovoljen s tem koščekom, ki Ti ga je iz „ljubezni“ privoščila, drugikrat Ti da še kak poduk o Tvojih dolžnostih. Imej potrpljenje, ako se ne spomni tako kmalu na Te; stanov je veliko, predno vsakemu le nekoliko svoje „ljubezni“ izkaže, preide mnogo časa. Iz tega tudi spoznaš, kako krivično ljudje o nji govorè, da je — brezverska. Kdo bi se bil upal, kakor ona, zamenjati politikarjevo pero z meniško kuto, pa učiti poedine ljudi, kake dolžnosti imajo izpolnovati? Uči ljudi, naj je ne sodijo tako krivo.

Ako širijo drugi med narod načela, s katerimi se nikakor ne moreš sprijazniti, „veš, kako bi bilo Tvoje ravnanje v takem primerljaju? Čakati Tvojim načelom ugodnejših časov.“ Ne govori, da po Tvojem prepričanju so taka načela škodljiva narodu; ne dokazuj, da ga dovedejo v nesrečo; molči, kakor črna noč; pokrij si oči in ušesa, pa trdo spi. „Soča“ je sicer nekdanj rekla, da „tisti pravo zadene, ki se poslužuje naravnih pripomočkov“ (proste besede). Pa takrat nij mislila na Te, zato Ti zabranjuje, kar je prej svetovala. Iz tega ne sklepaj, da nij dosledna; dosledna je uže, le spomin ima slab.

Ako hočeš veljati za svobodnjaka, drži se mojega nauka. Kadar reče „S.“ mev, reci Ti mev, kadar bev, reci bev, kadar pev, reci pev itd. Ako tega ne delaš, nijsi svobodnjak, ampak nasprotnik svobode, „ki mora in na vsak način hoče govoriti, ki si domišlja, da je Bog vedi kakov političen faktor mej goriškimi Slovenci“, ki hrepeni po vladi, ki „osebe napada“, „laži trosi“, „nesramno obrekuje“, ki zasluži, da bi bil vsaj kakih 300—400 let prej rojen v temnih sredovečnih časih. Mislim, da nad tem se ne boš spotikal; vedi, da vsakdo ima pravico, svojo misel izreči in trditi, tudi Tvoji nasprotniki. Njihova načela dihaljo svobodo, so svoboda sama. Ako se njim vstavljaš, vstavljaš se svobodi. To je jasno, kot beli dan.

Pisati znaš v en ali v drugi list; vendar če boš pisal kaj za „Danico“ ali „Glas“, pošlji spis najprej „Soči“, da mu pritisne svoj „Exequatur, ter mu navdihne duha „svobode“ in „ljubezni“. Brati Ti pa nij treba drugega lista razen „Soče“, ker ona zadostuje vsem potrebam: uči politiko, gospodarstvo, zgodovino, statistiko, matematiko, moralo, vse v enem listu. Govori se, da jo mislijo vpeljati tudi v šole, kjer bo nadomestovala vsako drugo knjigo. „S.“ Te uči značajnosti ne le z besedo, ampak kar naravnost „in praxi“. Poglej „urednikovo listnico“ v 7. njeni številki; ali nij „dostojna in reči, hočem reči osebe se držeča“, kakor je obečala v 1. št. od 2. jan.? Ali moreš reči, da je „perfidna in osebe oskrunjavača“? Nikakor ne, vsaj tako je „S.“ trdila v navedeni številki. Vidiš, da tudi liberalci znajo biti mož beseda: od 2. jan. do 13. febr. inclusive je 6 tednov in 1 dan. Vendar v tem ne posnemaj je še, počakaj, da se storiš bolj vrednega in pripravnega za tako junaštvo. Eden ali drugi bi morebiti rekel, da omenjena listnica razpravlja gole osebnosti. Tega ne veruj, ker „S.“ se ogiblje osebnosti, kakor mačka slanine. Z onima pismoma nij Tvoja oseba v nobeni zvezi, razen te, da jima je edini subjekt.

Ako boš kedaj v zadregi za podpis ali kako besedo, potrudi se k „S.“, tam jih dobiš na izbiro. Ona zna „coprati“ „kaplančke“, „učenjake“, „reformatore“, „staro-in mladoturke“, „avantgarde sršenov“.... Kaj si mislil, ko si se podpisaval kaplana, da Ti pride na pomoč kak mogočen župnik izpod Krasa (vulgo dopisnik iz Tomina)? ali kak prijatelj duhoven z Bovškega (?) — V tem se nij varal: neresnični jeziki so Ti pridobili resničnih prijateljev. To Ti spričuje več duhovnov izza sv. Gore v 7. l. „Glasovem“.

Jez bi Ti pa svetoval drug edino primeren podpis: „Ex-Sočan“. Svetel krog liberalne glorie bi Ti potem glavo obdajal. V senci „resnico-in pravicoljubne“ „Soče“ — vera ne uči resnice, zato „S-i“ ne diši — bi se dobro počutil. V njenem zavetju bi se brez skrbi igral s častjo in dobrim ime-

nom ljudij, ki ne pristavljajo vsem Tvojim besedam — Amen.

Se nekaj. Tvoje življenje je v nevarnosti: Skrivna sodba je sklenila tako dolgo s peresnimi cepci udrihati po Tebi, da Ti polomijo vse kosti. Vendar ne boj se, Tvoje moči so večje, nego bi kdo mislil. Nasprotniki sami to priznavajo s tem, da si iščejo po vseh kotih zaveznikov proti Tebi. Srčnost velja! kliče Ti

Tvoj prijatelj
Repoštel.

Ogled.

Avstrija. Ko so naši Goričani bili še — stari Goričani; ko so hodili še v Solkan, na Rojice ali k Žefe-tu jest „uš e šalata“, imeli se med drugimi tudi ta pregovor, da so rekli: „Fevrarut pieš di dut“. Hoteli so s tem reči, da meseca februarja kako leto hujša zima nastane, ko poprejšnjih mesecev. Jez pa, ki o politiki pišem, obračam oni pregovor na naše avstrijske „ustave.“ Že Schmerling nam je februarja meseca spačil oktoberni diplom; zdaj nam je zopet februar novo prestavo „naše“ ustave prinesel. Dne 15. t. m. (zapomnite si ga dobro!), to je, tisto saboto pred drugo predpostno nedeljo (pri imenitnih dogodkih treba dan in dobo natančno zabilježiti) je položil knez Auersperg, cislajtanskega ministerstva predsednik, na hišno mizo zbornice poslancev načrt „željno“ pričakovane „volitne reforme“. Svečan trenotek to — za ves ustavoverni svet! Zato se prav čudimo, da niso prišli centralistični časniki rudeče obrobljeni na svetlo. Za naše lokalno-časniške oči je bilo ta teden toliko dobre in lepe robe ozir direktnih volitev po vseh listih, ki so se šopirili s paragrafi novih načrtov, da moramo jako zadovoljni biti, da smo našli v tistem labirintu našo ubogo „Görz und Gradisca“. Osupnilo nas je močno to, da smo našli v nas zadevajoči točki — kdo bi bil veroval? — sijajen dokaz prisrčne ljubezni osnivalcev omenjenega črteža za našo deželico: dali so nam štiri poslance! Da bi nas pa ti stirje preveč ne zastopali, je preskrbljeno, da dobodo Slovenci enega Laha za poslanca, Lahom pa bo na voljo dano, si tudi — če bodo hoteli — kakega nemškega centralista izvoliti. Toda šala in ironija se nam vtaplja v jezi. To ni več nevednost ali preziranje, to je že zasramovanje slovenske narodnosti na Goriškem, kar nam razdelitev volitnih skupin pri nas kaže. Veliko posestvo, laško in slovensko skupaj, voli enega poslanca (in ta je Lah); mesta, trgi, obrtniški kraji in kupčijsko-obrtniška zbornica enega (ta je Lah); kmečke občine sodnijskih okrajev Gorica, Ajdovščina, Kanal (volitni kraj Gorica) in sodn. okrajev Tomin, Cirkno in Bovec (volitni kraj Tomin) volijo enega posl. (ta je Slovenec); slednjič vseh laških okrajev km. občine (volitni kraj Gradišče) in — — (čujte!) občine sodnijskih okrajev Komen in Sežana (volitni kraj Sežana) volijo skup enega posl. (in ta je Lah!). Namesto 4 Laha vzemite si, kjer hočete, enega Nemca, pa imate pravico za Gorico. Samo tega še ne vemo, ali ostane pri slovenskem velikem posestvu dosedanja odmera davkov (50 gold.) ali ne. To bi utegnilo dati znabiti računu drugo podobo. Pa kaj! bomo li z načrtom reforme že zdaj sačunili? Danes in jutre ne še. Poljaki so naša zvezda in pa — ustavaki sami. Gotovo je skor, da Poljaci zbornico zapustè, kajti njihovi 3 možje v zborničnem odseku za ustavne reči so že ušli, ko je prišla na vrsto vol. reforma; ušli so, rekoč, da, če se reforma vpelje, je to „ustavolom“. Tako nadejamo se, poreče vsa poljska delegacija. Ustavaki pa, ki zdaj ministerski črtež sami pretresajo, sprli so se že na več reforme slavo. Čuditi se moramo, da med najradikalnišimi vporniki zoper črtež sploh je naš grof Coronini. On je proti skupinskemu sistemu, proti zastopanju interesov. „Ljudstvo“ — pravi — „naj bode zastopano; nekaj prav novega moramo ustavariti; naše (go-

riško) veliko posestvo ne želi posebej zastopano biti itd. "Bravo, gosp. grof, saj v tem se celó z Vami vjemamo, da naj bode ljudstvo zastopano; potem pa govorite takó, da dobodemo Slovenci 3 poslance, Lahi pa 1, kajti to je razmerje med nami in njimi. Naj ljubše pa nam bo, če centralisti sami volitno reformo pokopljejo. — Po miuist. načrtu bi imela šteti nova državna zbornica 351 poslancev, sedanja jih ima samo 203. Na Goriškem bi prišel na vsakih 51 tisuč stanovalec 1 poslanec. — Kmečke občine bodo volile po izbranih volilcih, kakor zdaj v deželni zbor.

Vnanje države. Španjsko. Kralj Amadej je tedaj res šel in po vsej deželi cvete republika. Kakor prišlo, tako prešlo, si lahko misli Amadej, ž njim pa tudi mi tako. Ni čuda, da se je naveličal vladarenja; saj ni imel za — se druge stranke, nego — republikansko in radikalno, kateri ste mu služili, dokler je služil on njima kot orodje. Z družimi besedami: Amadej se je zibal le na valovih revolucijskih elementov, kajti pravi monarhisti so ali Karlisti ali Alfonsisti. Pa kaj bomo dolgo modrovali v odločenem nam kotiču „Glasa“. Cvet našega modrovanja bi bil: Erudimini, qui judicatis terram. (Zmodrite se, ki sodite zemljo). Naj pred naj bi se zmodril Amadejev oče, Viktor Emanuel, pa je že prestar za to. — Odpovedal se pa je Amadej 10. t. m. sè sporočilom do kortezov (drž. zbora). Zbor je odpoved enoglasno sprejel in prilastivši si vso najvišjo oblast (suverenost) v deželi, razglasil republiko. Za prvi hip res ni bilo mogoče družega storiti. Ali se pa republika vzdrži, moremo ugotoviti, kajti Karlisti bodo zdaj desetkrat pogumnejše postopali, Alfonsisti tudi ne držé križem rok, in armada — kdo ve koliko zanesljivih elementov je v njej? Med tem republika naglo živi: naredili so kortezi več postav ali dekretov v enem tednu, ko poprej skor ves čas Amadejeve vlade. Tudi jako uljudni so španjski gg. republikanci. Izvolili so komisijo (izsred zbora), ktera je spremljala kralja do portugalske meje, kajti podal se je v Lizbono, ker je ondašnja kraljica njegova sestra. Od ondod ga prepeljejo italijanske ladje v Italijo. — Kak izid bodo imele reči na Španjskem, ni mogoče še prerokovati. To pa je gotovo, da, če se utrdi republika, imela bo upliv na Francijo in Italijo, kjer je republikanska stranka tudi jako močna in predrzna.

V Švajci odstavljajo državne oblasti škofo in fajmoštre, da je kaj.

Načela, po katerih se pri tem ravnajo, so taka, da, ko bi se jim pravi katoličani udali, ne bi ostalo ni duha, ni sluha od katoliške cerkv. ustave. Z apostoljskim vikarjem genevskim, škofom Gašp. Mermillod-om so v kratkem pravdo končali: — spravili so ga čez mejo na Francosko. Le urno in določno, tako bo homatij poprej konec.

Domača novica.

(Farna administracija na Placuti v Gorici) je izročena g. kooperatorju ondašnjemu Angelu Centazzo-u. — Faraje razpisana do 20. marca t. l.

Razne vesti.

— Medved peljan po šubu. — Dne 19. t. m. so videli Komenci (na Krasu) nekaj nenavadnega; pripeljali so tje na vozu z dvema konjema—medveda na „šub“, in z njim nekaj oseb, katere po omiki ne stojijo veliko više nad medvedom. To so namreč istrski klateži, ki jih pri nas navadno imenujejo „cigane“.

Kdo da za te ljudi skrbi, ne vem; tudi mi ni znano v kakšni zvezi da so ti reveži z avstrijsko postavc; to pa vem

in zraven mene vedo in čutijo to gotovo še bolj prebivalci vsega Goriškega, da ravno cigani so, ki nam z goljufijo, z beračenjem in morda še več s tatvino škodijo, in na vse zadnje se pustijo še prav po gosposko domov voziti. Kdo plačuje te stroške? Ne bi se dalo temu v okom priti? Zakaj se taki ljudi od doma puščajo? Ne bi bilo bolje, ko bi zemljo obdelovali, mesto da se okoli klatijo in pri vsi tatvini itd. lakote in mraza trpijo?

— Opravičeno prašanje. — Je-li pravično, da dobi na Češkem 5,200.000 Čehov 35 poslancev, 1,800.000 Nemcev pa 57; na Moravskem 2,439.000 Slovanov 9, pol milijona Nemcev pa 25 poslancev; na Šlezijemskem 248.000 Slovanov enega, 29.000 Nemcev pa 4; na Štajarskem 413.000 Slovencev 3 poslance, 717.000 Nemcev pa 19? Je li to pravica, vi nemčurji, ustavoverneži in prusaki?

— Orgle v Ajdovščini, o katerih je oznanilnik „Glas“-a v 7. št. povedal, da so na prodaj, so že prodane.

— O tominskem glavarju, žl. g. A. Winkler-ji poroča se nam iz zanesljivega vira, da je tudi on občinska zastopništva obdelaval, da bi noben ne podpisal peticije proti neposr. volitvam. Težko nam je, temu verjeti; zatoraj pred da proti zaslužnemu možu kaj spregovorimo, hočemo počakati nadaljnjih sporočil.

— Peticije proti nepos. volitvam z obilnimi podpisi smo že prejeli iz V., Št., Š., R., in B.; za ostale prosimo uljudno, da se nam pošljejo nemudoma.

— Ako so opazke v listnici „Sočinega“ urednika (št. 7.) zanesljive, smo prisiljeni misliti, da je za „nekatero gg. gimn. dijake iz viših razredov“ vpeljan nov predmet — „stercorologia“. Starokopitneži menijo, da je gimnazij pravo humanitetno učilišče; zato so tudi nekdanj menda imenovali dva razreda „Humanitäts-Classen“ (V. in VI.). In še zdaj beremo čestokrat po časopisih, da, ko se poudarja razlika med gimnazijem in realko, poudarja se tam humanizem, tu realizem. Sploh se ponašajo gimnazijalci z bolj olikano omiko. K tej pripomore znabiti naj več estetika, ki veje iz klasikov in se ob njihovem razlaganju uči. Tako doslej — a zdaj? Namesti estetike in humanitete — stercorologia!! — Ali je dotični profesor „blatolovja“ iz tega predmeta opravil izpit, bo kazalo konecletno gimn. sporočilo. Ker pa v Beču (in „blizo dunajskih jezuitov“ že celó ne) za taka znanstva izpraševalne komisije ni, sestavljena mora biti brez dvombe v Gorici; saj „učenjaki“ „Sočini“ gotovo niso v zadregi, ko gre za tak posel. — Ta izpraševalna komisija je naprošena, da raztolmači naše latinsko-grške izraze njim, „ki so samo realko študirali“.

— Vsaka reč ima svoj čas. — „Kar danes lahko storiš, ne odkladaj na jutro“, pravi pregovor. Ta le primerljej pa kaže, da pregovori niso zmeraj resnični. V neki družini na Dunaji zbolí nekdo precej nevarno, pa ne tako, da bi ne bilo nupati, da ozdravi. Pošljejo po zdravnika, pa ga nij bilo brž; brž pa je prišel ter nij čakal, da bi bili po-nj poslali — agent neke pogrebne družbe. Se ve, da družini nij bila nič kaj po godu ponudba „točnega pokopa brez prevelikih stroškov“ v trenutku, ko se je vse njeno upanje vrtelo krog ozdravljenja bolne osebe. Pravijo, da je priden agent prav hitro in brez lastnega truda prišel iz hiše na cesto, da pa nič kaj rad ne pripoveduje o tem prigodku.

— Viktor Emanuel v denarni zadregi. — Italijanski kralj je podpisal menjic za 500.000 frankov, zdaj pa jih ne more plačati. Nedavno je zopet pri več bankirjih iskal treh milijonov na posodo; a ti ljudje so brez srea! Povedali so Nj. Veličanstu, da mu ne dajo ničesa, razven če država prevzame poroštvo.

Današnjemu listu je dodana priloga.

Podlistek.

Hvala norosti.

Cicero pro domo sua.

Prijatelj, Ti trdiš, da jaz kaj neumnega *niti ne morem* spisati! Slab poklon to meni; da nij resničen, to mi je največja tolažba. Kako to? Vidiš, dragi moj, jaz se ničesa takó ne bojim, kot moder biti in učen. Sicer pa nij take nevarnosti, kajti jaz štejem pamet, modróst za najspodnjeje in najnevarnejše blagó; jaz sem zaklet sovražnik modrósti in modrijánov — prijatelj pa vsem norcem, in moje geslo je: „Živela noróst!“

Naroprej naj ti torej povém, da sem jaz bil moder rojen, gotovo tako moder in modro, kakor vsi modrijani od Aristotela do Kanta. Potem še le sem svojo pamet zavrgel — in to iz pametnosti, ker sem spoznal, kakó da je škodljiva in pogubljiva — in kakó srečna je noróst,

Le norci so srečni! Nočes verujeti meni? Se vé, moja veljava pri tebi ne bo velika, ker sem takój v prvih vrstah pamet zatajil; no! naj ti pa govoré možáki, ki imajo pri tebi veljavo! Schiller, kaj ne, to je moder mož, „ein Genie“! Glej, in tudi on norce brozoruje: „Nur die Dummheit ist das Leben und das Wissen ist der Tod“! Tako te on uči. Ako tedaj hočes, dragi moj, dolgo živeti, spoštuj in ceni... neumnosti beži pred učenostjo, ko pred pisanim gadom. To svetujem posebno tebi, mladina! Pusti knjige, obési nauk na kljuko, ne poslušaj, kar ti z visokimi, veljavnimi obrvi in slovesnim glasom zabičavajo tvoji učeni učitelji! Pomisli: Nur die Dummheit ist das Leben und das Wissen ist der Tod! Experto crede Ruperto, da ne boš z nesrečnim Jenkom zdihovala:

„Bog Vam odpusti, modri možjé,
Vaše nauke — moje gorjé“!

Človek, ki svoje žive dni le résno tehta in tuhta, v svojih možganih nosi vse stvari od nalivek v mlaki do svetov nad oblaki — kaj ima siromák od tega? Plačilo so mu hämmorrhoida na sedalu, kljukast hrbet, čmerikav obráz, snežna ali pa lisasta glava—

„Vaši medrósti trap sem verjél,
Leta mladosti — starček začél.
Vrag naj jo vzame vašo modróst,
Ki mi je vzela mojo mladost! (Jenko)

Modri in učeni ljudjé nimajo nobenega veselja, in če krog in krog rožice cvetó, oni jih zabijo trgati:

„Ein Kerl, der speculirt,
Ist wie ein Pferd auf dürrer Haide,
Vom bösen Geist im Kreis herumgeführt,
Und — ringsumher liegt schöne grüne Weide“!
(Gothe)

Ubogi učenjaki!

A „dulce est dissipere“ (Horatius), dobro je noreti! Norost, neumnost ohrani gladko čelo in srcé veselo, norci ostanejo *večni otroci*: česar nimajo, si pa — domišljujejo; v sanjah živé, gradove zidajo v oblake, (kjer jim ne bo zmanjkalo prostora). Oh zlata noróst! Norci so — otroci! Kedo pa si upa dokazati, da otroška leta nijso najlepša celega življenja? Dokler je posamezen človek na oni stopinji, je srečen, dokler je bilo človečanstvo v povojih — cvetela mu je zlata doba „aurea prima sata est aetas“! (Ovid.)

Zdaj pa, modrijani, kličem vas pred sodnji stol: Kaj ste naredili iz onih zlatih časov?

Kolikor bolj je rasla modróst in učenost, toliko bolj se je slabšalo na zemlji: prišli so sreberni, železni časi, in sedaj je v mnogih ozirih že le papirnati vek! cunje, cunje!... lauter — Lumpen!

Učenost, modrijanstvo, filozofija nijma nobene druge cene in zasluge, ko to, da pot pripravlja — norósti! Filozofija — mati norósti, vsak filozof rodi tisoče in tisoče norcev! In v tem pomenu naj živi tudi filozofija!...

Norcev sreča isče. Pamet in srcé ste si sovražstvo prisegli. Sreča je slepa in opoteča, na norce največkrat zadene. To bodi v tolažbo mojim učenim tovarišem, če jim je na zemlji kaj izpodletelo...

Norcu je tudi vse prosto, nikdó mu ne zaméri. Naj se pameten, moder človek v družbi oglasi le z eno ostro ali neprimerno besedo — glej, že sosede temno gledajo in sosede nevoljno nasek vihajo; norec pa sme resnico gosti in nikdó mu goslij na glavi ne razbije, marveč vse se odene v „židano“ voljo. Zató sem tudi jaz oblekel pustno kapo ter jo nosim delavnik in praznik, in glej! nekateri celó trdé, da mi lepó stoji. Hvala za priznanje!

Učenjaci, modrijani so najbolj dolgočasni, — neprebavljivi ljudje, — učenci pri njih dremlejo, družbi se zdeha; naj pa stopi dobrovoljen norček med družbo, še ust ne odpre, že je vse polno sméha. In sméh je zraven spanja (katero je tudi moj element,) vendar še največja tolažba v tem pustem življenji!

Živela tedaj noróst, živeli norci, živio pust, ki vse spremeni v norce, t. j. po mojem — v srečne ljudi.

To bodi moj *pustni*, če to ne, pa vsaj — *pusti* listek.

Še nekaj za pust.

Habtak! — takó sem slišal še učenček nekega gosp. „frajtarja“ nad „gmajnarji“ kričati. Ubogi, kako zeló so oni pred to mogočno osebo trepetali!

Da, takó so pravili, še obligatni „šnurport“ so morali prestriči, ako je bil po misli gosp. „frajtarja“ predolg. Ali — čaši so se spremenili; tudi prostaki imajo dandanes po vojnih postavah pravico, svoje muštace po svoji volji nositi.

Dasiravno so se dandanes n. pr. celó ženske „emancipirale“, da bojo v prihodnje v nekaterih uradih radovaje se uradovale; dasiravno so se uredniki časnikov emancipirali, in bi še celó učenčeki svoj „šnurportelj“ radi po svoje zavihali, vendar oni komandanti vsem ne pustijo, da bi še pri starem ostali, toliko manj se od njih emancipirali. Kadar pa rečenim urednikom, — tem učenikom v mladem Izraelu, — ne gre vse gladko po njih volji, postanejo čmerni, žugajo prav pate-tično tú kakemu županu, kadar jim nij dvakrat ultra-liberalec, da ga na gosto sito položijo, tam sodijo po šolmašterskem starem kopitu kakega župnika, ker se predrzne v svoji fari prostovoljno v šoli učiti zavoljo pomanjkanja učiteljskih moči; kakega vikarja, ker se po njih misli ni še poboljšal, kakega „kaplančeka“ (to je njih izraz), da jim je „odpadnik-lažnik“, ker se prederzne svoje misli razodeti. — Skratkoma si oni pripisujejo auktoritatnost, biti učeniki ino sodniki, torej se ne podučiti, ne soditi ne pustijo. Od kod ino od kadaj oni tako oblast ino nezmotljivost imajo, vedó le sami.

Šembrajte, to so ti komandati! — In takó drdrajočim in plesajočim v svoji dozdevnosti se jim kak krat zdrsne na polzski poti, ali pri tej priči si domišljujejo „zacopranje“ kakega desetošolca vzrok vsega tega! —

Pomni si dobro ti, ki dopisuješ in sporočuješ rečenim urednikom „iz Tomina“, ti, ki trdiš, da si duhoven; to tebi tiče. Ti si bil v deseti šoli in si tem urednikom „zacoprál“, da se jim je zdrsnilo, — da so tako blamažo doživeli, da vsak slepec njih sleparstvo debelo ošlata; zató te bojo pa kaznovali.

Iz tominske Sibirije moraš „vandratí“ še toliko naprej, v bovško Sibirijo, in od tam moraš še bolj debele —, ko prej iz Tomina, sporočevati. Pomni si pa, da boš popravil, kar

si bil v Tominu skazil, da boš menda narobe od prej „zaco-
pral“, ker takò hočejo imeti tvoji učenci in sodniki s pogo-
jem, da boš njih prijatelj, kajti v visoki časti pri njih — dokler
te v svoj namén potrebujejo. — Zdi se mi pa, če se ne mo-
tim, da si že z Rovškega listek tvojemu nekdanjemu prijatelju
in odpadniku tvoje vrste napisal očitaje mu preziranje ljubezni
do bližnjega, katera bi imela po tvoji misli večja od ljubezni
do Boga biti, češ, da zadnja se na prvo, ne pa nasprotno
naslanja. Menda si ga v ravno tem listeku tudi lažnika pital.
Škoda, da nisi tudi kak izrek sv. pisma pristavil! Po moji mi-
sli bi bil najprimerniši sledeči: (Janez 18) „Sic respondes
Pontifici“?... et sequentia — „Predržež! li takó se podsto-
piš govoriti našim sodnikom in učnikom? Kar oni učijo, ni
treba dokazov, in kar presodijo, ni treba spričevanja“. Ako bi
mu bil to rečeno še pristavil, bogme! še natopirji bi ti
bili ploskali. Le pazljiv bodi torej v tvojem novem misijonu.
Ako bi kaka nova blamaža pretila, gorje tebi! Zgubivši prijaz-
nost omenjenih urednikov, si gotovo dekretiran za „kaplan-
čeka“ in ob enem zapraviš za vselej pravico do „Valhale“.

Za nove zvonove na sv. Gori

sta darovala:

Č. g. J. Pod. iz Čatež-a	3 gold. 50 kr.,
„ „ J. Kol. iz Dornb.	5 „ —

Za spominek procesije na sv. Gori.

Č. g. J. Kol. iz Dornb.	5 gold. —
„ „ J. Peternel iz Štand.	1 „ —

Borsni kurzi na Dunaji 20. februarja.

Državne oblig. v srebru	gl. 73 s. 60
„ „ papirju	„ 70 „ —
Posojilo leta 1860	„ 105 „ 75
Napoleon d'or	„ 8 „ 70
Cekini	„ — „ —
Adžjo srebra	„ 108 „ 70

Tržna cena žita 20. februarja 1873.

Pšenica (kaznanik)	gl. 3 s. 25
Turšica	„ 1 „ 75
Ječmen	„ 3 „ 20
Rež	„ 2 „ 25
Oves	„ 1 „ 25
Fižol	„ 3 „ 40
Seno (cent)	„ 1 „ 30
Slama	„ 1 „ 20

— Listnica uredništva. Gg. M. V., J. G., A. R.: Prihod-
njič; N. K. v Post., A. B.: Bomo videli.

7

PODDRUŽNICA

Eskomptne Banke Štajarske

V GORICI

eskomptuje menjice na vseh avstrijskih semnjiščih in vnanjih, in od-
stopa **nakaznice** za vsakošno semnjišče notranje in zunanje. —

Za vplačila v zlatu se dovoljujejo obresti po 4 % proti 30dnevni odpovedi.

Sprejemajo se **vplačila** ktereга koli zneska od 10 gold. naprej po 5 % na
tekoči račun (conto corrente); dajajo se za-nje knjižice, in vsak znesek **se šteje za**
kapital od dneva, ko je bil vplačan.

Izdavajo se **blagajnične nakaznice** donašajoče po 4 % obresti brez
odpovedi in po 5 % z odpovedjo 10 dni.

Dajajo se **denarne pomoči** na vrednostne reči.

Kupujejo in prodajajo se vrednostne reči vsake sorte in se **jem-**
ljejo na račun koga tretjega proti temu, da se plača kaj malega kavcije.